

2023-09-26

Naturvärdesinventering av Toppområdet i Höllviken

Naturvärdesinventering enligt SIS 199000:2014, med tillägg naturvärdesklass 4 och generellt biotopskydd

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställning: FOJAB arkitekter AB

Framställt av: Ekologigruppen AB

www.ekologigruppen.se

Telefon: 08-525 201 00

Arbetsversion: 2023-09-26

Uppdragsansvarig: Jacob Björnberg

Medverkande: Lars Salomon

Rapporten bör citeras: Björnberg, J. 2023. Naturvärdesinventering av Toppenområdet i Höllviken
Ekologigruppen AB.

Intern granskning av rapport: Lars Salomon 2023-09-20

Foton: Om inget annat anges: Jacob Björnberg

Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB

Internt projektnummer: 10345

Bilden på framsidan: En betad, kultiverad gräsmark i inventeringsobjektet. Foto: Jacob Björnberg

Innehåll

Sammanfattning	4
Bakgrund och syfte	5
<i>Omfattning och avgränsningar</i>	5
Resultat	7
<i>Allmän beskrivning av området</i>	7
<i>Naturvårdsstatus och övriga utpekanden</i>	8
<i>Naturvärdesinventering</i>	8
<i>Naturvärdesobjekt</i>	9
<i>Landskapsobjekt</i>	14
<i>Rödlistade- och naturvårdsarter</i>	14
<i>Naturvärdesträd och alléer</i>	16
Referenser	17
Bilaga 1. Metod NVI SIS	
Bilaga 2. Artkatalog	

Sammanfattning

Ekologigruppen har på uppdrag av FOJAB arkitekter AB genomfört en naturvärdesinventering (NVI), inklusive tilläggen naturvärdeklass 4 och generell biotopskydd. Syftet är att skapa ett kunskapsunderlag för att kunna beakta ekologiska aspekter i arbetet med utbyggnaden av Toppenområdet i Höllviken.

Allmän beskrivning av området

Inventeringsområdet ligger i utkanten av Höllvikens tätort, är omkring 9 hektar stort och utgörs delvis av bebyggelse med hårdgjorda ytor, ruderatmarker samt vägkanter och buskage. I direkt anslutning till Toppengallerian finns en äldre gårdsmiljö med tillhörande kultiverad gräsmark på gammal åker bevarad som också ingår i inventeringsområdet.

Naturvärden

De naturvärden som observerades i området är knutna till sex objekt i de norra och västra delarna av inventeringsområdet, samtliga av naturvärdeklass 4. Dessa inkluderar kultiverade gräsmarker, en gårdsmiljö och poppelallé samt buskage, en vägkant och vägkantsslänt. De öppna miljöerna som tilldelats en naturvärdeklass hyser en hel del blommande örter som är viktiga resurser för pollinerande insekter, framför allt i det öppna jordbrukslandskapet. Även de mer slutna miljöerna kring gården kan fungera som refuger för exempelvis fåglar och insekter som är beroende av skyddade habitat. Slutligen utgör blommande och solbelysta träd och buskar värdefulla resurser för insekter. Övriga ytor inom inventeringsområdet, som klippta gräsmattor och hårdgjorda ytor bedöms ha ett lågt naturvärde.

Naturmiljöernas isolering i landskapet, men också korta historia på platsen, begränsar möjligheterna för utvecklingen av natur med höga naturvärden.

Naturvårdsarter

Inga rödlistade arter hittades under inventeringen men ett par intressanta naturvårdsarter, exempelvis trift, rödklint och sandlök. Utanför inventeringsområdets norra del, utmed väg 100, växer enligt uppgift den sällsynta och fridlysta växten knölvial som inte återfanns under besöket. Området är också relativt rikt på småfågel knutna till buskiga marker.

Biotopskydd

I området förekommer två alléer med poppel och ytterligare en allé med oxel och tall. Båda dessa omfattas av det generella biotopskyddet.

Bakgrund och syfte

Ekologigruppen har på uppdrag av FOJAB arkitekter AB genomfört denna ekologiska utredning med målet att sammanställa kunskap om områdets naturvärden. Syftet är att skapa ett kunskapsunderlag för att kunna beakta ekologiska aspekter i arbetet med utbyggnaden av Toppenområdet i Höllviken.

Inventeringsområdet ligger i utkanten av Höllviken tätort. Läge och avgränsning framgår av Figur 1. Där framgår också områdets relation till kända naturvärden i omgivande landskap.

Figur 1. Inventeringsområdets läge och angränsningar till skyddad natur. Artfynd och strandskydd redovisas inte i kartan. Bakgrundskartan är Lantmäteriets topografiska webbkarta respektive ortofoto.

Omfattning och avgränsningar

Detta uppdrag omfattar en naturvärdesinventering (NVI) på fältnivå, i enlighet med SIS-standard (SS 199000:2014). I uppdraget har även ingått tilläggen naturvärdesklass 4 och generellt biotopskydd. Omfattningen av detta uppdrag redovisas i Tabell 1.

Tabell 1. Omfattning och geografisk avgränsning av detta uppdrag.

Kategori	Ambitionsnivå och tillägg	Geografisk avgränsning
Nivå	Fält	Figur 1
Detaljeringsgrad	Detalj - minsta karterbara enhet 0,001 hektar	Figur 1
Tillägg	Naturvärdesklass 4	Figur 4
	Generellt biotopskydd	Figur 4

Förarbete

Inför fältarbetet gjordes preliminära avgränsningar av objekt av betydelse för biologisk mångfald utifrån ortofoton. Befintlig information om naturvärden och arter eftersöktes inom det område som illustreras i översiktskartan (**Fel! Hittar inte referenskälla.**) plus inom en 200 meter buffertzon. De källor som genomsökts visas i

Tabell 2. Data om naturvårdsarter har laddats ned från Artportalen (sökperiod 2000–2023). För fynd av fåglar har endast fåglar som rapporterats med möjlig-, trolig, eller säkerställd reproduktion samt födosök inkluderats.

Tabell 2. Genomsökta källor.

Data	Källa	Sökdatum
Häradsekonomska kartan (1910), Historiska ortofoton (1940–47, 1960, 1970 och 2000)	Lantmäteriet 2023 Kartbild.com	2023-07-20
Naturvårdsarter	Artportalen 2023	2023-07-20
Ängs- och betesmarksinventeringens objekt	Jordbruksverket 2023	2023-07-20
Naturreservat	Naturvårdsverket 2023	2023-07-20
Biotopskyddsområden	Naturvårdsverket 2023	2023-07-20
Natura 2000-områden (SPA, SCI)	Naturvårdsverket 2023	2023-07-20
Nyckelbiotoper	Skogsstyrelsen 2023	2023-07-20

Fältinventering

Naturvärdesinventeringen utfördes av Jacob Björnberg vid två tillfällen i slutet av juli 2023. Vid fältbesöken genomsöktes inventeringsområdet efter arter och biotopkvaliteter av betydelse för biologisk mångfald. Särskilt fokus lades på naturvårdsarter som är relevanta för de aktuella naturtyperna. Noteringar registrerades i en GIS-applikation på en pekplatta.

Osäkerhet i bedömningen

Området fältbesöktes i slutet av juli. Artvärden är framför allt bedömda från förekomster av kärllväxter, pollinerande insekter, lavar och fåglar. För att genomföra inventeringar av häckande fåglar och marksvampar måste kontinuerliga vår-, sommar- och höstinventeringar göras. Naturvärdesinventeringen bedöms trots detta som säker i en stor del av objekten då biotopvärdena bedöms som säkra och naturvårdsarter inom flera av de viktigaste artgrupperna för de förekommande naturtyperna har kunnat inventeras.

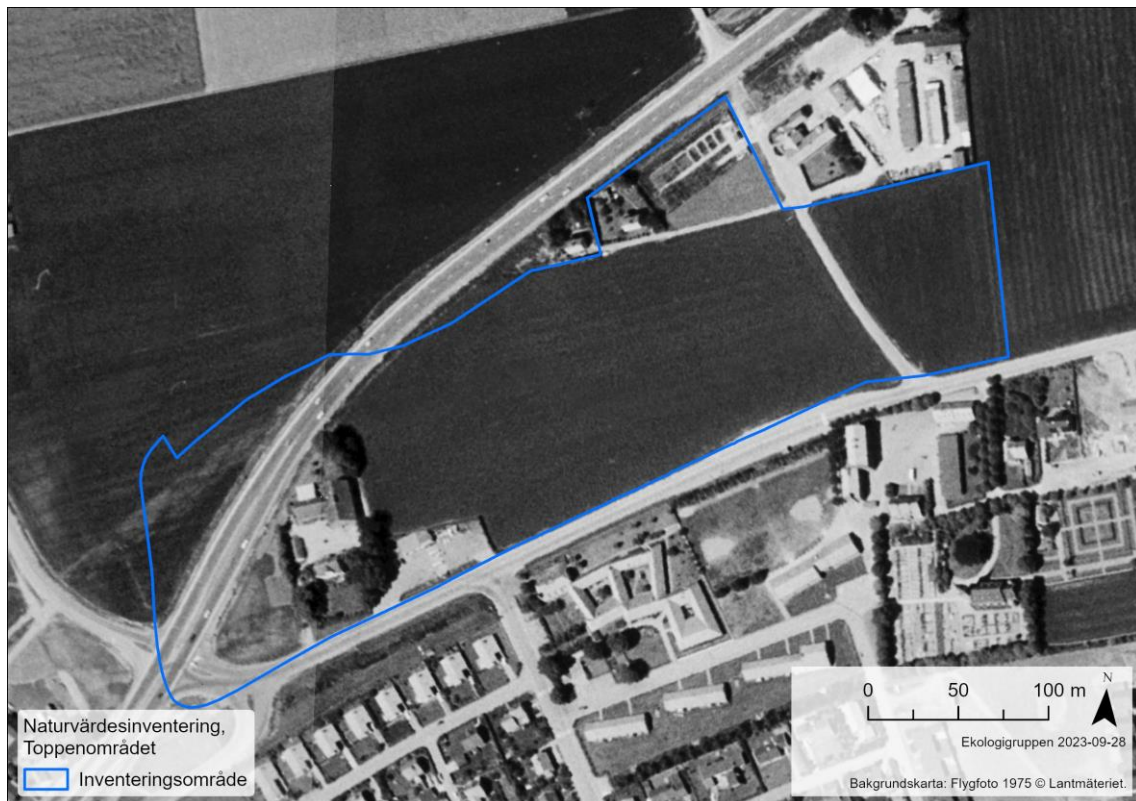
Resultat

Allmän beskrivning av området

Inventeringsområdet som är 9 hektar stort ligger i utkanten av Höllviken i Vellinge kommun. Området domineras av bebyggd mark, gräsmattor, äldre åkermark konverterad till betesmark, hårdgjorda ytor och marginalmarker i form av ruderatmark, busksnår och trädriddåer. Bebyggelse och hårdgjorda ytor finns i och runt området där Toppengallerian breder ut sig i mellersta delarna av objektet. Marken är flack med små höjdskillnader vid diken och upplagda matjordsvallar och omges av åkrar, bebyggelse och salta strandängar en halv kilometer bort längs kusten.

Historisk markanvändning

Alla naturmiljöer är mycket unga, sällan äldre än 40 år och ofta saknas vegetation äldre än 20 år. Hela området har en historia som åkermark som exploaterades för bebyggelse mellan 1975–2000. På häradsekonomska kartan från 1910 kan man se landsvägen och den gård som ligger i västra delen av området som finns kvar än idag. Under 1960-talet breddades landsvägen och drogs rakt genom denna del av inventeringsområdet (Figur 2) och under sent 1900-tal drogs vägen åter om och övergick i betesmarker som är kvar än idag.

Figur 2. Inventeringsområdets utbredning på ortofoto från 1975. Här syns att platsen där Toppengallerian nu ligger var åkermark och att delar av området redan var bebyggda 1975. Landsvägens skärning genom inventeringsområdet syns också samt den gård som finns kvar i nutid.

Naturvårdsstatus och övriga utpekanden

Skydd enligt miljöbalken

Inventeringsområdet ligger i ett utpekad vattenskyddsområde för Vellinge kommuns vattentäkter. Utöver det är ungefär halva inventeringsområdet en del av Måkläppen-Limhamnströskelns område som är utpekad som Riksintresse för naturvård. Delar av inventeringsområdet omfattas även av det generella biotopskyddet för alléer. Övriga formella skydd saknas inom inventeringsområdet.

En halv kilometer norr och väster om inventeringsområdet breder natura 2000-området Falsterbohalvön ut sig. Syftet med Natura 2000-områden är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara europeiska arter och naturtyper och skydda och vårda de områden som ingår i Natura 2000. Falsterbohalvön är ett unikt sandvandningslandskap med pågående strand- och undervattensprocesser där revlar och sanddyner nybildas och omformas av strömmar, vågor och vind och kännetecknas av långgrunda exponerade och skyddade sandområden, rev med musslor och laguner. Det mosaikartade landskapet med många olika naturtyper inom en begränsad areal, ligger till grund för en stor biologisk mångfald och för ett marint och terrestert växt- och djurliv med hög diversitet. Överlappande samma område finner vi Falsterbohalvöns havsområde och Fotevikens naturreservat. Dessa områden är tillika utpekade Ramsar-områden vilket innebär att deras ekologiska karaktär inte får försämrats. Delar av områdena är viktiga för fågellivet och det råder beträdningsförbud under perioden 1 april-15 juli.

Övriga naturvårdsutpekanden

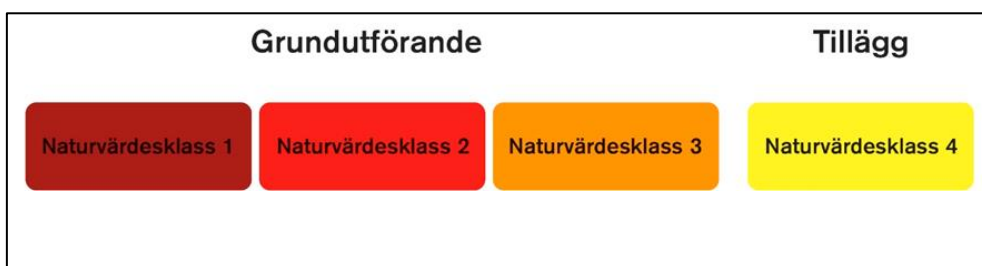
Inom området, liksom i största delen av södra Sverige, gäller ett generellt förbud mot markavvattning enligt 4 § Förordning (1998:1388) om vattenverksamhet med mera.

Naturvärdesinventering

Nedan presenteras resultatet av naturvärdesinventeringen.

Metod

I en naturvärdesinventering (NVI) enligt SIS-standard ingår endast kartläggning av områden med värde för biologisk mångfald. Bedömningen beskriver endast det aktuella naturvärdet, historiskt eller potentiellt framtida naturvärde bedöms inte. Inventeringen redovisar och beskriver objekt (avgränsade områden) som har naturvärdesklass 1–4 utifrån en standardiserad skala (Figur 3). Områden med lägre naturvärde redovisas inte närmare.

Figur 3. I en NVI enligt SIS SS 199000:2014 värderas naturområdets betydelse för biologisk mångfald i en tre- eller fyrgradig skala där objekt med klass 1 har högsta naturvärde.

Standarden för naturvärdesinventering har tagits fram av Trafikverket och ledande svenska naturmiljökonserter där Ekologigruppen ingått som en av de medverkande. Metoden sammanfattas i Bilaga 3 och beskrivs i detalj i SIS rapport (SS 199000:2014). Bedömningen utgår från områdets biotopvärden och vilka arter som utnyttjar det. Fältinventeringen utfördes av Jacob Björnberg den 18e och 25e juli 2023.

Naturvärdesobjekt

Sammantaget sex objekt med visst naturvärde avgränsats (Figur 4). Objekt med påtagliga, höga och högsta naturvärde har inte påträffats i området. Övriga delar av området bedöms ha låga naturvärden. Naturvärdesobjekt har inget direkt lagligt skydd men i miljöbalkens inledande paragraf (1 kap. 1 §) anges att lagen ska tillämpas så att värdefulla naturmiljöer skyddas och vårdas samt att den biologiska mångfalden bevaras. Nedan presenteras resultatet av naturvärdesinventeringen.

Figur 4. Naturvärdesobjektens läge och fördelning inom inventeringsområdet. Objekt med visst naturvärde finns i norra och västra delen av inventeringsområdet

Visst naturvärde – naturvärdesklass 4

I inventeringsområdet har sex objekt med visst naturvärde (klass 4) påträffats (Figur 4). I naturvärdesklassen ingår objekt med vardagsnatur, såsom gårds- och parkmiljö med uppvuxna lövträd (objekt 2, 3, 4 och 5) och kultiverade gräsmarker med enstaka förekomst av naturvårdsarter (objekt 1) samt blomrika vägkanter (objekt 6). Ovanliga och skyddsvärda arter är frånvarande i objekten men intill objekt 3 finns förekomst av den hotade och fridlysta arten knölviol noterad senast 2019 (Artportalen 2019).

Mer om värdeklass visst naturvärde – Naturvärdesklass 4

Varje enskilt område av en viss naturtyp med denna naturvärdesklass behöver inte vara av betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå. Däremot är objekten i värdeklassen av betydelse för att stärka den gröna infrastrukturen och därigenom se till att den ekologiska kvaliteten på intilliggande objekt med högre värden upprätthålls. Ekologigruppen tolkar det som att denna värdeklass är av betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på lokal nivå. Objekt inom denna värdeklass kan vara av betydelse för att populationerna av vanliga arter ska fortsätta att vara vanliga.

Objekt 1 – Kultiverad gräsmark med fårbeta

Naturtyp: ängs- och betesmark

Biotop: Kultiverad gräsmark

Beskrivning: Kultiverad gräsmark med fårbeta på gammal åker. Grov grässväl som delvis är näringspåverkad. Fältskiktet domineras av hundäxing, knylhavre, engelskt rajgräs, timotej och rödven. Rölleka, åkervinda, åkertistel, hönsarv, revfingerört, vild morot och stånds utgör betydande inslag tillsammans med spridda förekomster av harklöver, käringtand, äkta johannesört, brunört och gulmåra. Tre kastanjer, en döende och sjukdomsdrabbad står i mitten av de sammanhängande hagarna. Den sista hagen var särskilt blomrikt och där påträffades flera triviala pollinerare såsom mörk jordhumla, honungsbin, slättergräsfjäril, citronfjäril, hushumla samt enstaka exemplar av stenhumla. En sista, torrare ostängslad bit av gräsmarken har inkluderats i objektet där även kråkvicker, rödklint och rödklöver påträffades.

Värdefulla strukturer: Delvis blomrikt, betat, döende stående träd.

Naturvårdsarter: Sandlök, rödklint, käringtand, svartkämpar, äkta johannesört, gulmåra.

Främmande och potentiellt invasiva arter: -

Motivering: Området bedöms ha lågt artvärde och visst biotopvärde. Med sin blomrikedom och position i det omgärdande stads- och jordbrukslandskapet fungerar seminaturliga kultiverade gräsmarker som viktiga miljöer för pollinerande insekter.

Figur 5. Objekt 1. Till vänster: kultiverad gräsmark med stor blomrikedom. Till höger: hane av stenhumla födosökande på rödklint.

Objekt 2 – Gårdsmiljö med poppelallé

Naturtyp: Park och trädgård

Biotop: Torpmiljö

Beskrivning: Gårdsmiljö med omgärdande trädgård. Blandade trädarter som ask, plommon, vildapel, björk och hästkastanj i 40–60 års ålder. Två gamla körsbärsträd finns i trädgården, ett av dessa har stamskador och blottad ved. Häcken runt huset utgörs av ung skogsalm, plommon, snöbär, liguster, rosarter och fläder. Enstaka förekomst av stockros, blåeld och stor blåklocka.

Huset är omgärdat av en häck med planterad idegran. Där står även en ladugård på gårdsområdet med medelstora förekomster av brännässlor, skräppor, hästhov och stor kardborre. Vidare finns spridda förekomster av stormåra, rödklint, nejlikrot, röllika och vägtistel.

En poppelallé som angränsar hagarna i nordväst har inkluderats i objektet. I allén finns ungefär 40 träd i varierande storlek mätande 20–64 centimeter i stamdiameter. En del av dessa är döda och/eller har döda grenar. I allén hittades även flertalet fågelbon, antagligen av kråkfågel.

Värdefulla strukturer: Äldre träd med stamskador, stående död ved, vindskyddat, bärande träd och buskar, variationsrikt.

Naturvårdsarter: Stor blåklocka, blåeld, rödklint.

Främmande och potentiellt invasiva arter: Snöbär.

Motivering: Området bedöms ha lågt artvärde och visst biotopvärde med sin variation, relativa blomrikedom och skyddade miljö i landskapet. Träden och buskagen fungerar som refug för arter som inte trivs i stads- och/eller jordbrukslandskapet, till exempel för flera arter av fåglar. Områdets blommande träd och buskar har också visst värde för pollinerande insekter som lever av olika delar av växterna. Naturvärdet begränsas av trädens låga ålder och att naturvårdsarterna förekommer i små numerär och har ganska blygsamt indikatorvärde.

Figur 6. Objekt 2. Till vänster: Övervuxen gårdsmiljö runt ladugård. Till höger: Stor bok mellan hus och ladugård.

Objekt 3 – Klippt grässlänt

Naturtyp: Infrastruktur och bebyggd mark

Biotop: Torr ruderatmark

Beskrivning: Klippt, torr grässlänt med vildmorot, revfingerört, käringtand, röllika, svartkämpar, gråfibbla, stånds och åkervinda. Spridda förekomster av gulmåra, trift, äkta johannesört och gul fetknopp.

I vägdiket intill objekt 3 finns förekomst av den hotade och fridlysta arten knölvial noterad senast 2019 (Artportalen 2019). Under sommaren 2020 utfördes en artutredning avseende knölvialen vid en miljökonsekvensbeskrivning för kollektivtrafiksåtgärder på väg 100. Beståndet är ett av Skånes större (det finns tio noterade bestånd) som täcker en yta på cirka 25 m². Området sköts med lågintensiv slåtter vilket gör att knölvialen har en gynnsam bevarandestatus idag (lokalt). I miljökonsekvensbeskrivningen fastställs att beståndet av knölvial ska flyttas och att fröer samlas i syfte att etablera nya plantor. Knölvialen återfanns inte under inventeringen.

Värdefulla strukturer: Blomrikt, torkstressat, näringsfattigt.

Naturvårdsarter: Gul fetknopp, trift, gulmåra, gråfibbla,.

Främmande och potentiellt invasiva arter: -

Motivering: Området bedöms ha obetydligt artvärde och visst biotopvärde. I objektet finns enstaka naturvårdsarter som är viktiga för pollinerande insekter som i det omgärdande landskapet erbjuder fina nektar- och pollenresurser under en lång tid på säsongen. Naturvärdet begränsas av den hårda hävden och att naturvårdsarternas små förekomster.

Figur 7. Objekt 3. Torkstressad grässlänt intill vägdikey.

Objekt 4 – Poppelallé

Naturtyp: Park och trädgård

Biotop: Allé

Beskrivning: Objektet utgörs av en poppelallé som löper längs inventeringsområdets västra och nordvästra gräns (Figur 1). Träden har en stamdiameter på 13–41 centimeter och är övervuxna med vägglav. Området har en grov grässväl som delvis är näringspåverkad med ett fältskikt som domineras av knylhavre, vildmorot, hästhov och rölleka.

Värdefulla strukturer: Klen död ved, lägivande plantering.

Naturvårdsarter: -

Främmande och potentiellt invasiva arter: -

Motivering: Området bedöms ha obetydligt artvärde men visst biotopvärde med sina höga, lägivande träd i relation till omgärdande stads- och jordbrukslandskapet. Träden utgör födosökmiljöer för olika insekter och fåglar.

Figur 8. Objekt 4. Poppelallé intill väg 100. I förgrunden en blomrik hage i objekt 1.

Objekt 5 – Blomrikt buskage

Naturtyp: Igenväxningsmark

Biotop: Buskmark

Beskrivning: Blomrikt buskage i norra delarna av inventeringsobjektet. Buskskiktet består av lind, syren, gullregn, skogsalm, en vinbärsbuske, kinesisk forsythia samt rikligt med blommande björnbär.

Värdefulla strukturer: Blomrikt, bärande träd och buskar, vindskyddad.

Naturvårdsarter: -

Främmande och potentiellt invasiva arter: Syren.

Motivering: Området bedöms ha obetydligt artvärde och visst biotopvärde. Med sin relativa blomrikedom och skyddade miljö i ett annars vindutsatt landskap är blomrika buskage viktiga strukturer för exempelvis pollinerande insekter.

Figur 9. Objekt 5. Buskage med blommande björnbär.

Objekt 6 – Blomrik vägkant

Naturtyp: Infrastruktur och bebyggd mark

Biotop: Vägkantsvegetation

Beskrivning: Blomrik vägkant intill väg 100. Fältskiktet domineras av knylhavre, bergör, röllika, åkervinda, rotfibbla, svartkämpar, vildmorot och palsternacka tillsammans med spridda förekomster av blålucern, kråkvicker, cikoria, äkta johannesört, blåeld, sötväppling, kungsmymta och rosenvial. Blomrikedomen varierar över objektet och är stundom väldigt fint. Flera av naturvårdsarterna som nämns nedan är saltpåverkade och vanliga i saltade, torra vägkanter.

Värdefulla strukturer: Blomrikt, torkstressat, saltstressat, hävdad.

Naturvårdsarter: Gulkämpar, trift, gul fetknopp, stor blåklocka, getväppling, sandlök, rödklint, , gråfibbla, äkta johannesört, gulmåra.

Främmande och potentiellt invasiva arter: Skogsklematis.

Motivering: Området bedöms ha ett visst artvärde och obetydligt biotopvärde. Med sin varierade blomrikedom och hävdade miljö är området viktigt för pollinerande insekter. Vägkanter är även viktiga förbindelser mellan insektspopulationer i kultiverade och urbana miljöer.

Figur 10. Objekt 6. Till vänster: Väggkant intill väg 100. Till höger: Blomfluga födosökande på trift.

Lågt naturvärde

I inventeringsområdet finns flera ytor med dåliga förutsättningar för biologisk mångfald. De utgörs av bebyggd miljö, hårdgjorda ytor, samt ytor med kortklippta bruksgräsmattor i anslutning till bebyggelse. Områdena saknar i stort sett naturvårdsarter, samt värdefulla strukturer och element för biologisk mångfald såsom bärande buskar, äldre träd, inhemska växter och död ved.

Landskapsobjekt

Landskapsobjekt avgränsas när flera naturvärdesobjekt i en eller flera naturtyper tillsammans bildar ett sammanhängande landskap med större betydelse för biologisk mångfald. Det kan också avgränsas i områden som under en kort period under året har betydelse för flera arter.

I det inventerade området har inga landskapsobjekt avgränsats.

Rödlistade- och naturvårdsarter

En naturvårdsart är en art med specifika krav på sin miljö. Genom sin förekomst signalerar arten att det finns naturvärden i ett område och att det kan finnas fler sällsynta och/eller rödlistade arter. Den svenska rödlistan är en bedömning och sammanställning över enskilda arters risk att dö ut i Sverige och ger en överblick över arternas tillstånd. Rödlistan innebär inget skydd eller prioritering av vilka arter som ska beaktas inom naturvärden, men utgör ett stöd för att göra dessa prioriteringar. Den kan vara till hjälp vid identifiering och prioritering av naturvårdssatsningar, och den kan bidra med kunskap för att nå uppsatta miljömål.

I området har 13 naturvårdsarter påträffats i samband med naturvärdesinventeringen. Inga andra relevanta fynd på Artportalen har registrerats i inventeringsområdet. Bortsett från skogsalm som är rödlistad på grund av en pandemisk patogen har inga rödlistade arter noterats inom inventeringsområdet.

Förekomster av naturvårdsarter inom inventeringsområdet finns listade i Tabell 3.

Mer om naturvårdsarter

Naturvårdsarter är utpekade av myndigheter i olika inventeringar och sammanhang. De sammanfattas av Artdatabanken SLU i rapporten "Naturvårdsarter" (Hallingbäck 2013). Exempel på naturvårdsarter är rödlistade arter, fridlysta arter, Skogsstyrelsens signalarter, Jordbruksverkets ängs- och betesmarksarter och Ekologi-gruppens egna naturvårdsarter.

Naturvårdsarterna är olika bra på att indikera naturvärde. Ekologigruppen delar in dem i olika kategorier (indikatorvärde) med klasserna mycket högt, högt, visst och ringa, beroende på miljökrav och sällsynthet.

Tabell 3. Naturvårdsarter i området. Tabellen innefattar naturvårdsarter med ringa till mycket högt indikatorvärde och i vilket objekt de förekommer.

Svenskt namn	Indikator-värde	Typ av naturvårdsart	Förekomst
Gulkämpar	Visst	Typisk art	6
Gul fetknopp	Visst	Typisk art	Objekt 3, 6
Gulmåra	Visst	Ängs- och betesart	Objekt: 1, 3
Sandlök	Högt	Ekologigruppens signalart	1
Getväppling	Visst	Ekologigruppens signalart	6
Rödclint	Visst	Ekologigruppens signalart	Objekt: 1, 2, 3
Trift	Högt	Ängs- och betesart, typisk art	Objekt: 3
Blåeld	Ringa	Ekologigruppens signalart	Objekt: 2
Stor blåklocka*	Visst	Ekologigruppens signalart, typisk art	Objekt: 2, 6
Svartkämpar	Ringa	Ängs- och betesart	Objekt: 2, 4
Käringtand	Ringa	Ekologigruppens signalart	Objekt: 1, 3
Äkta Johannesört	Ringa	Ekologigruppens signalart	Objekt: 1, 2, 3
Gråfibbla	Ringa	Ekologigruppens signalart	Objekt: 1, 3

*Sannolikt en trädgårdsrymling (blå och vit morf).

Invasiva arter

En invasiv art är en för landet främmande art som med människans hjälp flyttats från sin ursprungliga miljö och i sin nya omgivning börjar sprida sig snabbt och som potentiellt kan ha negativ effekt på svensk, inhemsk biologisk mångfald. Det finns en formell nationell lista över invasiva arter reglerade inom EU och implementerade i svensk lag. Naturvårdsverket utreder ytterligare en lång rad arter som kan komma att läggas till på listan över arter som är förbjudna eller reglerade på olika sätt. Utredningen baseras på Artdatabankens så kallade risklista, där sentida invandrade främmande arters förmåga att bli invasiva klassats (Strand m.fl. 2018).

Vid inventeringen noterades två arter med hög eller mycket hög risk för invasivitet enligt Artdatabanken (Tabell 4).

Tabell 4. Funna invasiva arter i området. Tabellen innefattar invasiva arter med låg till mycket hög risk för invasivitet.

Svenskt namn	Riskklass	Förekomst
Syren	Mycket hög	Objekt 5
Snöbär	Mycket hög	Objekt 2
Skogsklematis	Hög	Objekt 6

Naturvärdesträd och alléer

Vid inventeringen hittades tre objekt som är skyddade enligt riktlinjerna kring generella biotopskydd. Det är två poppelalléer samt en rad med oxel och tallar strax utanför Toppengallerians västra parkeringsplats.

De två poppelalléerna ligger i anknäring till betesmarken intill gården och vid väg 100 (Figur 11). Träden i allén intill väg 100 har en stamdiameter på 13–42 centimeter och omfattar ungefär 100 träd. Allén intill gården omfattar ungefär 40 träd med en stamdiameter på 19–64 centimeter. Ett av träden i denna allé är tämligen grovt med en stamdiameter på över 89 centimeter men faller inte under naturvärdsverkets definition för skyddsvärda träd (Höjer & Hultengren 2016). Här påträffades också flertalet fågelbon vid inventeringen, troligtvis av någon kråkfågel. Vissa av träden är döda eller döende och/eller har lätta skador på grenar och stam men har inte uppnått tillräcklig ålder för att hysa en rik biologisk mångfald. Däremot har poppelalléer ett kulturhistoriskt och landskapsmässigt värde och i Naturvärdsverkets ”Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet” klassas poppel som en art som kan bli särskilt skyddsvärd på grund av sin långa kontinuitet som kulturväxt. Poppelallén är för övrigt en viktig trädstruktur i ett annars öppet och flackt landskap.

Raden med oxel och tall ungefär 30 år gamla, har en stamdiameter på mellan 22–25 centimeter med trivial eller obefintlig epifytflora knuten till sig (Figur 12).

Figur 11. Objekt 4. Poppelallé intill väg 100. I förgrunden en blomrik hage i objekt 1.

Figur 12. Tall- och oxelallé väster om Toppengallerians parkeringsplats.

Referenser

Tryckta källor:

Hallingbäck, T. (red.) 2013. Naturvårdsarter. ArtDatabanken SLU. Uppsala.

Höjer, Olle. & Hultengren, Svante. 2016. Rapport 5411. Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet. Stockholm: Naturvårdsverket.

SIS 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. SS 199000:2014. Svenska Institutet för Standarder.

SIS 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Komplement till SS 199000:2014. SIS-TR 199001:2014. Svenska Institutet för Standarder.

SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

Strand, M., Aronsson, M., & Svensson, M. 2018. Klassificering av främmande arters effekter på biologisk mångfald i Sverige – ArtDatabankens risklista. ArtDatabanken Rapporterar 21. ArtDatabanken SLU, Uppsala

Digitala källor:

Artdatabanken 2023. Artfakta. Webverktyg för sökning om fakta om arter.
<https://artfakta.se/artbestamning/>

Analysportalen 2023. Svenska Life-Watch analysportal <https://www.analysisportal.se/>

Artportalen 2023. Artportalen, rapportssystem för arter. <http://www.artportalen.se/>

Jordbruksverket 2023. Databasen TUVÅ, resultat av ängs- och betesmarksinventeringen.

Lantmäteriet 2023. Historiska kartor, digitalt kartarkiv. <https://www.lantmateriet.se/sv/Kartor-och-geografisk-information/Historiska-kartor/>

Naturvårdsverket 2023. Skyddad natur, databas över skyddade områden.
<https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Naturvårdsverket 2023. Samråd om åtgärder på särskilt skyddsvärda träd.
<http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Samhallsplanering/Samrad-vid-andring-av-naturmiljon/sarskilt-skyddsvarda-trad/>

Bilaga 2. Metodbeskrivning för naturvärdesbedömning enligt SIS

I arbetet med naturvärdesinventering (NVI) görs klassificering av all mark med avseende på naturvärde och naturtyp. Metoden följer SIS-standard SS 199000:2014 för naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI), vad gäller genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. Standarden har tagits fram av Trafikverket och ledande svenska naturmiljökonsulter där Ekologigruppen ingått som en av de medverkande. Med naturvärde menas här värde för biologisk mångfald. Geologiska värden och värde för friluftslivet beaktas inte.

Naturvärdesinventeringen redovisar och beskriver objekt som har naturvärdesklass 1–4. Områden med lägre naturvärde redovisas inte.

Naturvärdesklasser:

Högsta naturvärde – naturvärdesklass 1

Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå.

Högt naturvärde – naturvärdesklass 2

Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå. I denna klass ingår bland annat skogliga nyckelbiotoper utpekade av Skogsstyrelsen och områden som är utpekade som värdefulla i ängs- och hagmarksinventeringen.

Påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3

Varje enskilt område av en viss naturtyp med denna naturvärdesklass behöver inte vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det bedöms vara av särskild betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras.

I klassen återfinns miljöer som hyser en rik biologisk mångfald eller är ovanliga ur ett kommunalt perspektiv. Miljöerna är viktiga att bevara för att behålla den biologiska mångfalden i den berörda kommunen. I denna klass ingår bland annat områden med naturvärden utpekade av Skogsstyrelsen och ängs- och betesmarksinventeringens klass med restaurerbar ängs- och betesmark.

Visst naturvärde – naturvärdesklass 4

Varje enskilt område av en viss naturtyp med denna naturvärdesklass behöver inte vara av betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det är av betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större och att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras.

Naturvärdesklass 4 är användbar för områden som tydligt påverkats av mänsklig aktivitet men där det trots allt finns biotopkvaliteter eller arter av viss positiv betydelse för biologisk mångfald, t.ex. äldre produktionsskog med flerskiktat trädbestånd men där andra värdestrukturer och värdeelement saknas.

I klassen återfinns miljöer som hyser en biologisk mångfald som gör dem viktiga att bevara för att behålla den biologiska mångfalden på lokal nivå. Med lokal menas stadsdel, socken eller annan begränsad geografisk enhet som definieras i inventeringen.

Parametrar för naturvärdesbedömning

Naturvärdesinventeringen utgår i grunden från en samlad bedömning av art- och biotopvärde.

Biotopvärde

Biotopvärde inventeras genom klassificering av biotop, samt viktiga värdeelement och strukturer som finns i objekten. En viktig aspekt är om naturtypen utgörs av en så kallad Natura-naturtyp, det vill säga att den omfattas av den lista över skyddsvärda naturtyper som ingår i EU:s art- och habitatdirektiv. Biotoptillhörighet och huruvida objekt uppfyller kriterierna för någon Natura-naturtyp genomförs alltid i fält.

Bedömningsgrunden för biotopvärde omfattar två underliggande aspekter:

- naturtypens sällsynthet, inklusive hot mot naturtypen i fråga
- biotopkvalitet, vilket inkluderar bl.a. naturlighet, processer och störningsregimer, strukturer och element, kontinuitet, förekomst av nyckelarter, läge, storlek och form.

För att nå högsta biotopvärde ska de biotopkvaliteter med positiv betydelse för biologisk mångfald som kan förväntas förekomma i biotopen finnas i stor omfattning och med uppenbart god kvalitet. Biotopkvaliteterna kan inte bli avsevärt bättre i den aktuella regionen, och/eller utgöras av förekomst av biotop eller Natura-naturtyp som är hotad i ett nationellt eller internationellt perspektiv. För vanligt förekommande hotade Natura-naturtyper som exempelvis taiga har Ekologigruppen tillämpat synsättet att det krävs att kriterierna för biotopkvalitet också uppfylls för klassning till högt biotopvärde. Detta mer restriktiva synsätt är ett avsteg från SIS-standarden, vilken anger att det räcker med att naturtypen utgörs av en hotad Natura 2000-naturtyp för att uppnå högt biotopvärde. För sällsynt förekommande Natura-naturtyper som exempelvis silikatgräsmarker räcker det med att kriterierna för att biotopen ska klassas som Natura-naturtyp uppnås för att erhålla högt biotopvärde.

Artvärde

I bedömningsgrunden för artvärde ingår fyra aspekter: antal naturvårdsarter, rödlistade arter, hotade arter och artrikedom.

En naturvårdsart är en art med specifika krav på sin miljö, och som genom sin förekomst indikerar att det finns särskilda naturvärden i ett område och att det finns möjligheter till förekomster av sällsynta och/eller rödlistade arter. Naturvårdsarter är utpekade i olika inventeringsmetodiker och bedömningar av naturkvalitéer. Bland dessa kan nämnas *rödlistade arter* och *fridlysta arter* (se ovan), *typiska arter* (arter som indikerar gynnsam bevarandestatus i naturtyper listade i habitatdirektivet), *fågelarter i fågeldirektivet*, *skogliga signalarter* (utpekade i Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventeringsmetodik), *ängs- och betesmarksarter* (utpekade i Jordbruksverkets metodik för inventering av ängs- och betesmarker), samt Ekologigruppens *egna indikatorarter* (arter som Ekologigruppen bedömer utgör indikatorer på naturvärden).

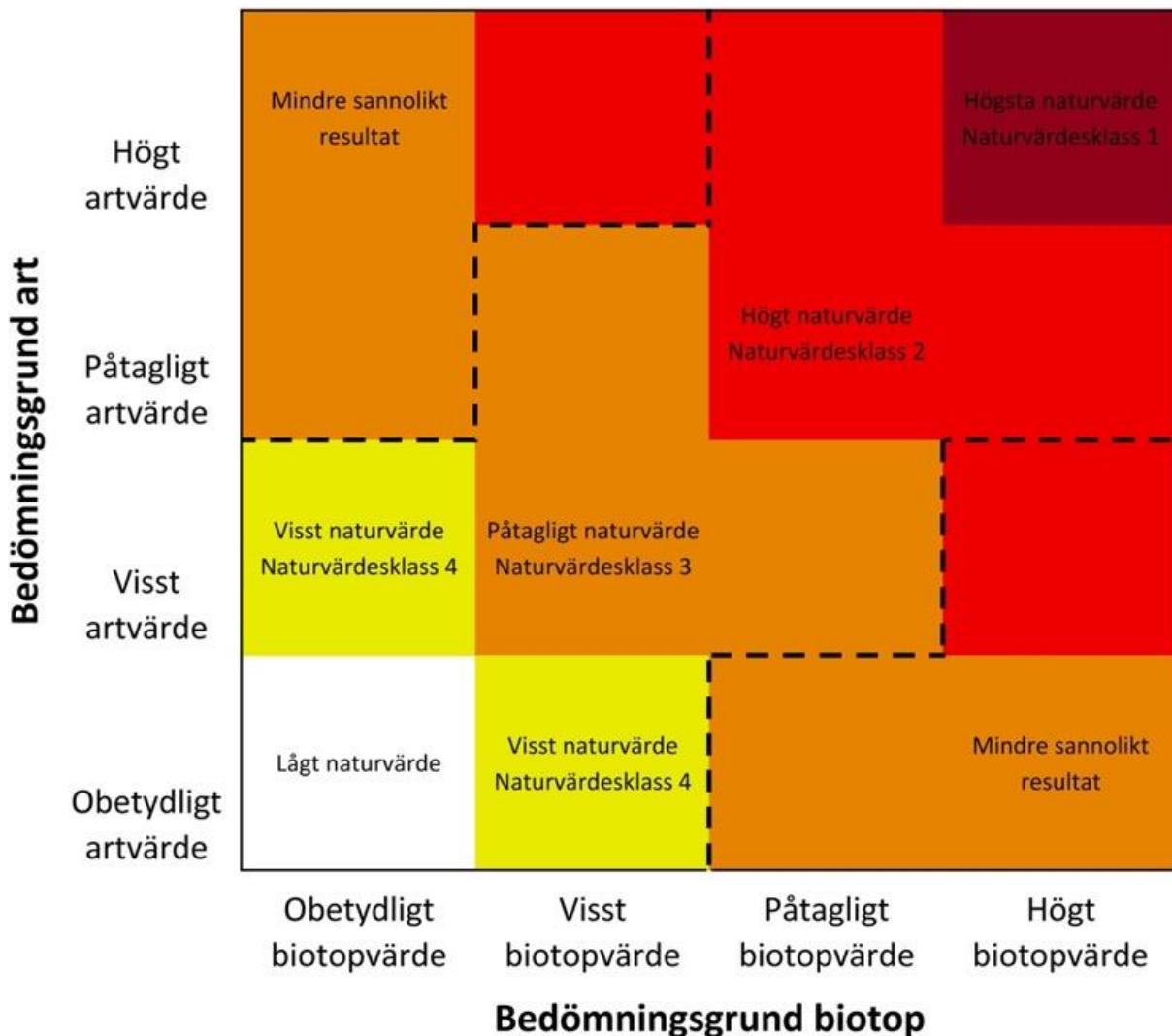
Artvärde bedöms utifrån antalet naturvårdsarter, rödlistade arter och hotade arter, men även hur livskraftig respektive art är i ett område (hur vanlig en enskild art är) samt hur väl de indikerar naturvärden utgör viktiga faktorer i bedömningen av artvärde. Artrikedom bedöms utifrån artantal, och är en viktig bedömningsgrund i naturtyper med bristfällig kunskap om förekomst av naturvårdsarter. Aspekterna antal naturvårdsarter eller artrikedom bedöms på en fyrgradig skala för artvärde.

För vanligt förekommande rödlistade och hotade arter med ringa indikatorvärde som exempelvis ask och grönfink har Ekologigruppen anpassat värderingen av artvärde så att förekomst av hotad art med visst eller ringa indikatorvärde inte med automatik ger högt artvärde.

Samlad naturvärdesbedömning

Samlad naturvärdesbedömning är en analys som görs av en ekolog och där biotop och artvärden som identifierats används som grund (figur 1). Värdet av förekomst av naturvårdsarter, biotopkvalitet, sällsynthet och hot förstärker som regel varandra. Kunskap rörande hur strukturer och funktioner samt

naturvårdsarter uppträder i olika naturtyper har stor betydelse för värdebedömningen. I vissa naturmiljöer, exempelvis magra tallskogar, förekommer få naturvårdsarter och dessa är ofta svåra att hitta. Detta faktum vägs in i den samlade bedömningen.

Figur 1. Illustration av hur bedömningsgrunderna för art- och biotopvärde tillsammans används för att göra en samlad naturvärdesbedömning.

Redovisning av osäkerheter i värdebedömningen (preliminär bedömning av naturvärde)

En naturvärdesbedömning är alltid förknippad med en rad osäkerhetsfaktorer. När osäkerheten bedöms som alltför stor redovisas NVI-klassificeringen som preliminär. Osäkerhetsfaktorer utgörs i första hand av:

- Naturvårdsarter har inte inventerats (förstudier).
- Naturvårdsarter inom organismgrupp som är viktig för naturtypen går inte att inventera under årstiden då fältarbetet genomförs (exempelvis marksvamp).
- Väderleken är olämplig för inventering av viktiga organismgrupper av naturvårdsarter då fältarbetet genomförs (exempelvis fjärilar och fåglar).
- Väderleken är olämplig för inventering av markstrukturer (snötäckt mark och så vidare).
- Specialistkompetens för eftersök av mer svårbestämda organismgrupper av naturvårdsarter saknas.
- Tidsbudget för eftersök av svårbestämda/svårhittade organismgrupper av naturvårdsarter ingår inte i uppdraget.
- Underlag för bedömning av värde för regional och kommunal grönstruktur saknas.

När bedömningen är preliminär, görs en expertbedömning av objektets potential att hysa naturvårdsarter. Objektet tilldelas därefter, med tillämpande av försiktighetsprincipen, det högsta värde som det bedöms ha potential för.

Avgränsningar

Kartläggning av värden för friluftsliv och rekreation ingår inte i metodiken.

Det ingår inte i metodiken att utreda konsekvenser av eventuell exploatering eller ge förslag till kompensationsåtgärder.

Bilaga 2. Artkatalog

Naturvårdsarter funna i området

Nedan listas de naturvårdsarter som utredningen funnit inom området i tabellform.

I artkatalogen redovisas alla fynd av naturvårdsarter inom inventeringsområdet, samt var de påträffats (rubrik Förekomst) och vilket indikatorvärde arten har.

Under rubriken ”Naturvårdsartskategori” i tabell 1 redovisas vilken typ av naturvårdsart det är (rödlistad art, Ekologigruppens egen indikatorart etc.).

Tabell 1. Naturvårdsarter påträffade i inventeringsområdet. Tabellen är sorterad i bokstavsordning efter svenskt namn.

Namn	Artgrupp	Indikator-värde	Naturvårds-kategori	Förekomst
Blåeld	Kärlväxter	Ringa	Ekologigruppens signalart	Objekt: 2
Getväppling	Kärlväxter	Visst	Ekologigruppens signalart	Objekt 6
Gråfibbla	Kärlväxter	Ringa	Ekologigruppens signalart	Objekt: 1, 3
Gul fetknopp	Kärlväxter	Visst	Typisk art	Objekt 3, 6
Gulkämpar	Kärlväxter	Visst	Typisk art	Objekt 6
Gulmåra	Kärlväxter	Visst	Ängs- och betesart	Objekt: 1, 3
Käringtand	Kärlväxter	Ringa	Ekologigruppens signalart	Objekt: 1, 3
Rödclint	Kärlväxter	Visst	Ekologigruppens signalart	Objekt: 1, 2, 3
Stor blåklocka*	Kärlväxter	Mycket högt	Ekologigruppens signalart, typisk art	Objekt: 2, 6
Svartkämpar	Kärlväxter	Ringa	Ängs- och betesart	Objekt: 2, 4
Trift	Kärlväxter	Högt	Ängs- och betesart, typisk art	Objekt: 3
Äkta Johannesört	Kärlväxter	Ringa	Ekologigruppens signalart	Objekt: 1, 2, 3

Referenser

Typisk art: Naturvårdsverket 2012. *Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1*. Vägledningar för olika Natura-naturtyper.

Ängs- och betesmarksarter: Jordbruksverket 2003. *INDIKATORARTER – metodutveckling för nationell övervakning av biologisk mångfald i ängs- och betesmarker*.

Ängs- och betesmarksarter: Jordbruksverket. 2016. *Ängs- och betesmarksinventeringen. Metodik för inventering från och med 2016*.